

7.12.2017

EOAK/4311/2017

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Ulla-Maija Lindström

VIRTAIN KAUPUNGIN MENETTELY TIETOPYYNNÖN KÄSITTELEMISESSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Virtain kaupungin menettelyä. Kantelija oli 26.11.2015 pyytänyt tietoa siitä, ostaako Virtain kaupunki kuljetuspalveluja tietyltä yrittäjältä. Kantelija sai samana päivänä vastauksen, jonka mukaan sivistystoimi ei osta tältä yrittäjältä kuljetuspalveluja. Koska vastaus oli rajattu yhteen kaupungin toimialueeseen, kantelija oli 30.11.2015–30.3.2016 välisenä aikana neljä kertaa tiedustellut, ostaako sosiaalitoimi tai jokin muu Virtain kaupungin organisaatio palveluita tältä taksiryttäjältä. Kantelun mukaan kantelija ei saanut vastausta tiedusteluihinsa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Virtain kaupungin selvitys ja lausuntoa 25.9.2017. Siinä todetaan seuraavaa:

Kantelija oli lähettänyt Virtain kaupungille tietopyynnön 26.11.2015 liittyen erääseen taksiautoilijaan ja tiedustellut, ostaako Virtain kaupunki ko. taksiautoilijalta palveluita ja missä määrin. Kaupungin kirjaamosta viesti on välitetty sivistystoimenjohtajalle ja silloiselle sosiaalijohtajalle, koska kaupungin kuljetukset ovat sivistystoimen ja perusturvaosaston alaisuudessa. Muissa hallintokunnissa kuljetuksia on vain yksittäistapauksessa.

Kantelija kirjoitti kantelussaan saaneensa samana päivänä sivistystoimen johtajalta viestin, että sivistystoimi ei osta hänen kuljetuspalvelujaan. Myös sosiaalijohtaja oli vastannut kantelijalle 30.11.2015. Sosiaalijohtaja oli vastannut seuraavaa: "Tervehdys! Yhteydenotostanne ei ilmene, mihin lainkohtaan tai oikeuden päätökseen mainitsemanne yrittäjän boikotointiesitys perustuisi. Mielestäni tällaiseen ei ole perustetta, mikäli henkilöllä on voimassa oleva oikeus toiminnan harjoittamiseen. Lisäksi Suomen oikeusjärjestelmän johtava periaate on, että henkilö on syytön eikä häntä voida rangaista ennen kuin hänet on syylliseksi tuomittu".

Kaupunginhallituksen mukaan sosiaalijohtajan viestissä on oikea ajatus. Kaupunki ei kantelijan tekemän tietopyynnön perusteella voinut lähteä kyseenalaistamaan yhden liikenteenharjoittajan toimia. Taksiliikennelain (2007/217) 4.1 §:n mukaan: "Ammattimainen henkilöiden kuljettaminen edellyttää taksilupaa." Taksiluvat myöntää ELY-keskus. Taksilupahakijan tulee olla mm. hyvämaineinen. ELY-keskus valvoo taksilupia ja tarvittaessa ELY-keskuksella on oikeus peruuttaa taksilupa. On toki myönnettävä, että sosiaalijohtaja olisi voinut lisäksi vastauksessaan selkeästi mainita, oliko kyseiseltä palveluntarjoajalta ostettu palveluita vai ei perusturvaosastolla.

Sosiaalijohtajan viestistä on lisäksi luettavissa, että hän pyysi lisäperusteluita tietopyynnön tekijältä tekemälleen tietopyynnölleen. Pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Kantelija perusteli asiaa sillä, että palvelua ei ole järkevää ostaa sellaiselta taksiryttäjältä, joka uhkaa ajaa ihmisten päälle.

Sosiaalijohtaja ei ollut enää Virtain kaupungin palveluksessa vuoden 2016 alusta lähtien, joten häneltä asiaa tai mahdollisia viestejä oli mahdotonta lähteä selvittämään. Kantelija kantelussaan kirjoitti lähettäneensä viestin myös [sosiaalijohtajan nimi poistettu] sijaisena toimineelle. Tämä oli irtisanoutunut Virtain kaupungin palveluksesta keväällä 2016 ja lähtenyt toisen työnantajan palvelukseen. Tällä hetkellä hän on Virtain kaupungin palveluksessa, mutta hänellä ei ole viestejä ko. ajanjaksolta. Joten oli mahdotonta tarkistaa, olisiko [sosiaalijohtajan nimi poistettu] tai [sosiaalijohtajan sijaisen nimi poistettu] suullisesti tai kirjallisesti vastannut jotain kantelijalle.

Kaupunginhallituksen mukaan oli ihmeteltävä, miksi kantelija on laittanut asian vireille eduskunnan oikeusasiamiehen toimistoon vasta lähes puolitoista vuotta tapahtumien jälkeen. Kaupungin oli siten mahdotonta nyt syksyllä 2017 selvittää, mitä kaikkia tietoja kantelijalle oli annettu suullisesti tai kirjallisesti tai miksi jotain tietoja ei annettu, koska vastauksia ei ollut kirjattu diaariin. Kantelija on asianajaja ja hän tuntenee lain säädännön. Hän olisi

voinut sosiaalijohtajan viestin jälkeen, jossa ei ollut ilmoitettu tietoa, pyytää saada asia viranomaisen ratkaistavaksi ja pyytää muutoksenhakuelpöistä päätöstä.

Kantelun tehnyt kyseenalaistaa kantelussaan taksiryttäjältä ostetun palvelun järkevyyden. Julkisissa hankinnoissa on toimittava syrjimättömästi ja tasapuolisesti ja laki julkisista hankinnoista edellyttää, että poissulkeminen voidaan tehdä pääsääntöisesti vasta lainvoimaisen tuomion perusteella. Elinkeinotoiminnan rajoittaminen tulee perustua lakiin eikä tulkinnanvaraiseen tulkintaan toiminnan järkevyydestä.

Kaupunginhallituksen mukaan loppuun oli todettava, että perusturvan kuljetusten kokonaiskustannus vuonna 2015 oli 661 532 euroa ja 818 744 euroa vuonna 2016. Sivistystoimen kuljetusten kokonaismäärä vuonna 2015 oli 684 423 euroa ja 872 530 euroa vuonna 2016. Näistä kysymyksessä olevalta taksiautoilijalta ostettujen kuljetusten summa on vuonna 2015 ollut yhteensä 4 655,86 euroa ja vuonna 2016 yhteensä 7 097,46 euroa.

Kaupunginhallitus toteaa yhteenvedona, että kantelijalle oli annettu tietoja hänen pyytämistään kuljetuksista, mutta annetut tiedot eivät olleet kuitenkaan riittäviä. Kaupungille tultaneen laatimaan tämän johdosta ohjeet tietopyyntöjen ja asiakirjapyyntöjen käsittelystä, jotta jatkossa voidaan palvella kuntalaisia ja asiakkaita entistä paremmin.

3 RATKAISU

Oikeusohjeet

Perustuslain 12 §:ssä säädetään sananvapaudesta ja julkisuudesta. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 1 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Julkisuuslain 9 §:ssä säädetään tiedonsaannista julkisesta asiakirjasta. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.

Julkisuuslain 13 §:ssä säädetään asiakirjan pyytamisestä. Pykälän 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomaisen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon. Tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä perustella pyyntöään, ellei tämä ole tarpeen viranomaiselle säädetyn harkintavallan käyttämiseksi tai sen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tieto asiakirjan sisällöstä.

Julkisuuslain 14 §:ssä säädetään asiakirjan antamisesta päättämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomaisen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu. Pykälän 3 momentin mukaan, jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy, 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittäviä maksuista.

Julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomaisen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos

muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistöimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisella on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 18 §:ssä säädetään hyvästä tiedonhallintotavasta. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä sekä tässä tarkoituksessa erityisesti:

- 1) pitää luetteloja käsiteltäviksi annetuista ja otetuista sekä ratkaistuista ja käsitellyistä asioista tai muutoin huolehtia siitä, että sen julkiset asiakirjat ovat vaivattomasti löydettävissä;
- 2) laatia ja pitää saatavilla kuvaukset pitämistään tietojärjestelmistä sekä niistä saatavissa olevista julkisista tiedoista, jollei tiedon antaminen ole vastoin 24 §:n tai muun lain säännöksiä;
- 3) selvittää tietojärjestelmien käyttöönottoa sekä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä uudistuksia valmisteltaessa suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon ja suojaan sekä tietojen laatuun samoin kuin ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin tietoon liittyvien oikeuksien ja tiedon laadun turvaamiseksi sekä asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen suojan järjestämiseksi;
- 4) suunnitella ja toteuttaa asiakirja- ja tietohallintonsa samoin kuin ylläpitämänsä tietojärjestelmät ja tietojenkäsittelyt niin, että asiakirjojen julkisuus voidaan vaivattomasti toteuttaa ja että asiakirjat ja tietojärjestelmät sekä niihin sisältyvät tiedot arkistoidaan tai hävitetään asianmukaisesti ja että asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen suoja, eheys ja laatu turvataan asianmukaisin menettelytavoin ja tietoturvallisuusjärjestelyin ottaen huomioon tietojen merkitys ja käyttötarkoitus sekä asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvat uhkatekijät ja tietoturvallisuustoimenpiteistä aiheutuvat kustannukset;
- 5) huolehtia siitä, että sen palveluksessa olevilla on tarvittava tieto käsiteltävien asiakirjojen julkisuudesta sekä tietojen antamisesta ja käsittelyssä sekä niiden ja asiakirjojen ja tietojärjestelmien suojaamisesta noudatettavista menettelyistä, tietoturvallisuusjärjestelyistä ja tehtävänjaoista, samoin kuin siitä, että hyvän tiedonhallintatavan toteuttamiseksi annettujen säännösten, määräysten ja ohjeiden noudattamista valvotaan.

Julkisuuslain 33 §:ssä säädetään muutoksenhausta. Pykälän 1 momentin mukaan, Jos maksuvelvollinen katsoo, että määrättäessä maksua valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti tämän lain 34 §:n nojalla on tapahtunut virhe, hän voi vaatia maksun oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisua on vaadittava kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan muuhun päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen 1 momentissa tarkoitettussa asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Oikeuskirjallisuudessa (Olli Mäenpää: Julkisuusperiaate, Helsinki 2016) todetaan seuraavaa:

Tietopyynnön asiallisesta yksilöinnistä todetaan (s. 260), että tietopyynnön kohteena on asiakirja tai siinä oleva tieto. Pyyntö saada asiakirja tai tieto sen sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomaisella on mahdollisuus selvittää,

mitä asiakirjaa tai tietoa pyyntö koskee (JulKL 13.1 §). Pyyntö on siis tehtävä mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksiselitteisesti.

Pyyntö on yksilöity riittävästi, kun viranomaisen voi sen perusteella selvittää, mitä asiakirjaa tai tietoa pyyntö koskee. Näin ollen pyynnössä ei tarvitse ilmoittaa esimerkiksi asiakirjan täsmällistä otsikkoa tai rekisterinumeroa. Riittävänä voidaan pitää, että asiakirjan asiasisältö tai asia, jota se koskee, käy ilmi pyynnöstä. Tällaisten suunta-antavien tietojen perusteella viranomaisen tulee pystyä selvittämään pyydetty asiakirja tai asiakirjat, mikäli se noudattaa hyvää tiedonhallintatapaa. Sen sijaan asiallisesti rajoitukseton tai muuten erittäin laaja tietopyyntö ei täytä julkisuuslain mukaista yksilöintivaatimusta.

Tietopyynnön perustelemisesta (s. 264) todetaan, tietopyyntöä ei yleensä tarvitse perustella. Asiakirjan pyytäjältä ei näin ollen voida edellyttää selvitystä esimerkiksi siitä, aikooko hän käyttää julkista tietoa esimerkiksi valittaakseen viranomaisen toiminnasta, käyttääkseen tietoa kaupallisesti hyväkseen tai saadakseen parannusta epäkohtaan. Jos pyyntö koskee salassa pidettävää asiakirjaa, pyyntö on kuitenkin perusteltava ilmoittamalla tietojen käyttötarkoitus ja muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat.

Oikeudesta saada tieto viivytyksettä (s. 277-278) todetaan, että asiakirjan tai tiedon antamista koskeva pyyntö on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian. Viimeistään tieto on annettava kahden viikon kuluessa tai erityistilanteissa viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön (JulKL 14.4 §). Tiedon antamista määrittelevät määräajat koskevat tietopyynnön käsittelyä riippumatta siitä, onko pyydetty tieto tai asiakirja julkinen. Määräajat koskevat sekä asiakirjan antamista, että kielteisen päätöksen laatimista ja antamista (EOA 12.8.2010).

Menettelyllisenä lähtökohtana on asiakirjan tai tiedon antaminen mahdollisimman pian, mikä käytännössä tarkoittaa tietopyynnön toteuttamista heti tai muutaman työpäivän kuluessa. Jos pyydetty asiakirja tai tieto on pidettävä salassa, kielteinen päätös on niin ikään annettava vastaavasti mahdollisimman pian.

Myöhemmin käsittelyajan tehosteista (s. 279) todetaan, että mainittujen enimmäismääräaikaisten noudattamatta jättämistä voidaan pitää virkavirheenä. Rangaistavuuden kannalta tiedon antamisen viivästyminen arvioidaan lähinnä virkavelvollisuuden rikkomisena. Määräajan ylittämiseen ei sen sijaan voida vaatia julkisuuslain mukaista oikaisua eikä siitä voida valittaa. Oikeusturvakeinona on kuitenkin käytettävissä hallintokantelu.

Tapaukset ja oikeudellinen arviointi

Kantelija oli 26.11.2015 päivätyllä ja Virtain kaupungin kirjaamon sähköpostiosoitteeseen lähettämällään tietopyynnöllä pyytänyt tietoa siitä, ostaako Virtain kaupunki kuljetuspalveluja pyynnössä mainitulta yrittäjältä. Tietopyynnössä todettiin, että kyseinen yrittäjä oli julkisesti ilmoittanut ajavansa sekä "suvakkien" että "mamujen" päälle. Kantelijan mukaan kaupungin ei ole hänen nähdäkseen järkevää ostaa palveluita henkilöltä, joka niitä toimittaessaan oman ilmoituksensa mukaan mahdollisesti ajaa ihmisten päälle autollaan.

Kantelija sai Virtain kaupungin sivistystoimelta samana päivänä vastauksen, jonka mukaan sivistystoimi ei osta yrittäjän kuljetuspalveluja. Kaupungin sosiaalijohtaja vastuksessaan kantelijalle 30.11.2015 totesi, että " Yhteydenotostanne ei ilmene, mihin lainkohtaan tai oikeuden päätökseen mainitsemanne yrittäjän palvelujen boikotointiesitys perustuisi. Mielestäni tällaiseen ei ole perusteita, mikäli henkilöllä on voimassa oleva oikeus toiminnanharjoittamiseen. Lisäksi Suomen oikeusjärjestelmän johtava periaate on, että henkilö on syytön eikä häntä voida rangaista ennen kuin hänet on syylliseksi tuomittu."

Kantelija vastasi sosiaalijohtajalle 30.11.2015, että hän oli saanut Virtain kaupungilta ilmoituksen, että sivistystoimi ei osta yrittäjän palveluja. Kantelija tiedusteli, miten tämä sosiaalijohtajan vastaus oli nyt ymmärrettävä, ostaako sosiaalitoimi tai joku muu Virtain kaupungin organisaatiopalveluita tältä taksiryttäjältä. Kantelija totesi, ettei hänen näkemyksensä perustu suoraan mihinkään lainkohtaan vaan siihen, että ei ole järkevää ostaa palveluita sellaiselta taksiryttäjältä, joka uhkaa ajaa ihmisten päälle, se on kyydissä olevillekin jonkinlainen riski alle jäävistä puhumattakaan, lisäksi on mahdollista, että kaupunki voi isännänvastuun perusteella joutua vahingonkorvausvastuuseenkin asiassa. Yhdenvertaisuuslain toisaalta säättää: Viran-

omaisen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Kantelija ei saanut vastausta tiedusteluunsa. Hän ilmoitti 22.12.2105 sosiaalijohtajalle lähettämässään sähköpostiviestissä edelleen odottavansa vastausta siihen, ostaako sosiaalitoimi tai jokin muu Virtain kaupungin organisaatio palveluita tältä taksiryttäjältä. Samana päivänä kantelija lähetti saamansa ohjauksen mukaisesti tiedustelunsa toiselle Virtain kaupungin virkamiehelle. Kantelija lähetti 30.3.2016 sähköpostitiedustelun Virtain kaupungin kirjaamon sähköpostiosoitteeseen. Siinä hän ilmoitti, ettei ole vielä saanut vastausta tietopyyntönsä, ostaako sosiaalitoimi tai jokin muu kaupungin organisaatio palveluita tältä taksiryttäjältä.

Kantelija oli pyytänyt tietoja julkisista asiakirjoista. Julkisuuslain mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen julkisista asiakirjoista. Kantelija oli yksilöinyt tietopyyntönsä siten, että viranomainen saattoi selvittää, mitä asiakirjaa tietopyyntö koski. Asiakirjan asiasisältö tai asia ilmeni pyynnöstä. Julkisuuslain mukaan tiedon pyytäjän ei tarvitse perustella pyyntöään, ellei tämä ole tarpeen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tieto asiakirjan sisällöstä. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että vain, jos pyyntö koskee salassa pidettävää asiakirjaa, pyyntö on perusteltava ilmoittamalla muun ohella tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarvittavat seikat.

Julkisuuslain mukaan, jos virkamies tai muu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyjä tietoja, hänen tulee muun ohella ilmoittaa kieltäytymisen syy ja tiedustella kirjallisesti asian vireille saattaneelta, haluaako hän saattaa asian viranomaisen ratkaistavaksi. Julkisuuslaki velvoittaa niin ikään, että viranomainen noudattaa hyvää tiedonhallintotapa. Hyvän tiedonhallintavan keskeisiä laatuvaatimuksia ovat tiedon saatavuus, käytettävyys, eheys ja suojaaminen. Tiedonhallintavelvoitteisiin kuuluu huolehtiminen asiakirjojen löydettävyydestä, julkisuuden vaivatonta toteutumisesta ja henkilöstön perehdyttäminen julkisuuslain velvoitteisiin.

Ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisukäytännössä on todettu, että lainsäätäjä on asettanut julkisuuslaissa säädettyjen asiakirjojen julkisuutta ja asiakirjojen saamista koskevien asioiden käsittelyajalle erityisen joutuisuusvelvollisuuden. Mainittu säännös asettaa viranomaiselle suuremman joutuisuusvelvollisuuden kuin muutoin hallintoasioissa on edellytettävä. Eräässä ratkaisussa (dnro 2626/4/08) on katsottu, että yksinkertaisen viranomaistulosteen toimittamiseksi kohtuullinen käsittelyaika olisi muutama päivä. Sanotussa tapauksessa oli kyse yhden sivun mittaisesta tulosteesta. Oikeuskirjallisuudessa on puolestaan todettu, että julkisuuslaissa säädettyjen käsittelyaikojen noudattamatta jättämistä voidaan pitää virkavirheenä. Rangaistavuuden kannalta tiedon antamisen viivästyminen arvioidaan lähinnä virkavelvollisuuden rikkomisena.

Virtain kaupunginhallituksen selvityksessä todettiin, että sosiaalijohtajan vastauksessa kantelijalle oli oikea ajatus, mutta sosiaalijohtaja olisi voinut selkeästi mainita, oliko palveluntarjoajalta ostettu palveluita vai ei. Sosiaalijohtaja oli pyytänyt tietopyynnön tekijältä lisäperusteluja. Niin ikään selvityksessä viitataan siihen, että sosiaalijohtaja oli jäänyt eläkkeelle vuoden 2016 alusta ja toinen viranhaltija oli keväällä 2016 irtisanoutunut kaupungin palveluksesta, joten oli mahdotonta tarkastaa, olivatko nämä suullisesti tai kirjallisesti vastanneet kantelijalle. Lisäksi selvityksessä ihmetellään kantelun saattamista vireille pitkän ajan kuluttua ja vedotaan siihen, että kantelija on asianajaja, joka olisi voinut pyytää saada asia viranomaisen ratkaistavaksi.

Kuten olen edellä todennut, julkisuuslain mukaan jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta eikä tietopyyntöä, joka on riittävästi yksilöity, tarvitse perustella. Kantelijan tietopyynnön ja tiedustelun käsittelyssä ja siihen vastaamisessa ei ollut merkitystä sillä, mitä näkemyksiä hän esitti kysymyksessä olevasta taksiryttäjistä. Hän oli pyytänyt tietoa siitä, käytti-

kö kaupungin sosiaalitoimi tai muu toimiala kyseisen yrittäjän palveluja. Kantelija oli lähettänyt ensimmäisen tietopyyntönsä Virtain kaupungin kirjaamon sähköpostiin ja hän oli lähettänyt siihen myös viimeisimmän tiedustelunsa, jossa hän oli ilmoittanut, ettei vielä ole saanut vastausta tiedusteluunsa. Tietopyyntö oli tullut asianmukaisesti vireille kaupunkiin ja hyvä tiedonhallintatapa olisi edellyttänyt pyynnön rekisteröintiä ja käsittelyä laissa säädetyllä tavalla. Kantelijan tietopyyntöön 25.11.2015 vastattiin kuitenkin vasta kaupunginhallituksen selvityksessä 27.9.2017 eli miltei kahden vuoden kuluttua tietopyynnön vireille tulosta.

Kaupungin selvityksen mukaan sen oli mahdotonta jälkikäteen selvittää, mitä tietoja kantelijalle oli mahdollisesti annettu ja mitä ei, koska vastauksia ei ollut kirjattu diaariin. Kaupungin tietojärjestelmä ja asianhallinta eivät tämän selvityksen valossa näyttäisi täyttävän hyvän tiedonhallintatavan keskeisiä vaatimuksia, joita ovat tiedon saavutettavuus, käytettävyys, eheys ja suojaaminen. Kaupunki ei näyttäisi myöskään huolehtineen viranomaisen tiedonhallintavelvoitteisiin kuuluvasta asiakirjojen löydettävyydestä ja henkilöstön perehdyttämisestä julkisuuslaissa säädettyihin velvollisuuksiin. Sillä seikalla, että kantelija on asianajaja ei ole merkitystä, kun arvioidaan julkisuuslaissa viranomaiselle ja virkamiehelle säädettyjä menettelyllisiä velvollisuuksia, kuten tietopyyntöön vastaamisessa edellytettyä erityistä joutuisuutta ja velvollisuutta ohjata kirjallisesti tietopyynnön vireille tehnyttä saattamaan asia viranomaisen ratkaistavaksi.

Kantelijan tietopyynnön käsittely Virtain kaupungissa oli lainvastainen. Kaupungin menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon erityisesti tietopyyntöön vastaamiseen kuuluneen lainvastaisesti kohtuuttoman pitkän ajan ja sen, että edellä toteamistani muista käsittelyn lainvastaisuuksista huolimatta kaupunki ilmoittaa, että kaupungissa "tultaneen" laatimaan ohjeet tieto- ja asiakirjapyynnön käsittelystä. Mielestäni kaupunginhallituksen selvitys osoittaa huolestuttavaa piittaamattomuutta perustuslaissa turvattun julkisuusperiaatteen toteuttamista kohtaan.

4 TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Virtain kaupungille huomautuksen sen laiminlyönnistä käsitellä kantelijan tietopyyntö laissa edellytetyllä tavalla.